

Utbildningsinspektion i Sörfors skola förskoleklass och grundskola årskurs 1–6

Innehåll

Inledning	1
Underlag	1
Beskrivning av Sörfors skola	2
Sammanfattande bedömning	2
Bedömning av utbildningsresultaten	3
Bedömning av verksamheten	4
Bedömning av förutsättningarna för utbildningen	7

Inledning

Skolverket har granskat verksamheten i och besökt Sörfors skola den 23 januari 2006. I slutet av denna rapport framgår vilka som varit ansvariga för utbildningsinspektionen.

Inspektionen riktas mot hur verksamheten genomförs samt dess förutsättningar och resultat. Bedömningarna av kvaliteten och av hur väl verksamheten uppfyller statens krav görs utifrån skollagen, läroplaner och övriga författningar för det offentliga skolväsendet. Information om inspektionen finns i separata material och på Skolverkets webbsida (www.skolverket.se/Inspektion).

Huvudmannen har ansvar för att de brister som inspektörerna lyfter fram i den sammanfattande bedömningen åtgärdas. Åtgärderna skall redovisas till Skolverket vilket framgår av Skolverkets beslut. Skolverket följer också upp effekterna av inspektionen om ca två år.

Denna skriftliga rapport kompletteras med muntlig återrapportering av de ansvariga inspektörerna.

Underlag

Underlaget för inspektörernas bedömning är dels dokument från kommunen och Sörfors skola, dels den information som samlats in under besöket. Även annan information om kommunen och skolan som finns i Skolverkets nationella uppföljningssystem eller finns publicerat på annat sätt har använts.

I Sörfors skola intervjuades rektor, lärare, elevvårdspersonal och elever samt föräldrar med barn i olika årskurser. Inspektörerna besökte lektioner i årskurserna 1–2, 5–6 och förskoleklassens verksamhet. Även andra iakttagelser i skolmiljön och studier av dokument som finns på skolan utgör underlag för kvalitetsbedömningen.

Beskrivning av Sörfors skola

Sörfors skola	Antal elever
Skolbarnsomsorg	41
Förskoleklass	13
Grundskola	62

Sörfors skola är belägen i Sörfors by 1,5 mil väster om Umeå. Den är placerad i en naturskön omgivning med närhet till skog och friluftsliv. Skolan ingår i Umeå kommuns Västra skolområde.

Sörfors skolas verksamhet omfattar förskoleklass och grundskolans årskurser 1–6 samt skolbarnsomsorg. Verksamheten är organiserad i åldersblandade grupper. Rektorn som ansvarar för skolan ansvarar även för en förskola inom upptagningsområdet. Skolverket har inte inspekterat förskolans verksamhet.

Skolans personal arbetar i ett arbetslag från förskoleklass till årskurs 6. Skolbarnsomsorgens personal är organiserad i ett eget arbetslag. Samverkan mellan arbetslagen sker på olika sätt utifrån elevgruppernas behov.

Skolans huvudbyggnad är från 1920-talet. För några år sedan utökades skolan med en paviljong. Sörfors skola saknar trä- och textilslöjdslokaler. Eleverna i årskurs 3–4 får undervisning i slöjddämnen i Brännlands skola och eleverna i årskurs 5–6 i Västangårds skola. Idrottssalen på skolan är liten. Eleverna i årskurs 5–6 har idrott en gång i veckan i idrottshallen Musköten på Umedalsområdet. Språkvalet genomförs i Västangårds skola för eleverna i årskurs 6.

Flertalet elever bor inom närområdet, ett antal elever har skolskjuts.

Sammanfattande bedömning

Bedömningarna av kvaliteten i utbildningen vid Sörfors skola och av hur väl verksamheten uppfyller statens krav görs utifrån skollagen, läroplaner och övriga skolförfattningar.

Eleverna i Sörfors skola har en god kunskapsutveckling. Skolan följer upp och analyserar den enskilde elevens kunskapsutveckling på ett bra sätt. Däremot görs ingen övergripande uppföljning på skolnivå. Engagerad och rutinerad personal bidrar till att skolan upplevs som trygg och trivsamt av elever och föräldrar. Arbetsron i klassrummen är god. Skolans värdegrundsarbete bedrivs på ett tydligt och medvetet sätt. Elever i behov av stöd ges möjlighet att få den hjälp de behöver. Sörfors skola har goda personella och materiella förutsättningar att nå de mål som anges i läroplaner och kursplaner.

Det finns enligt inspektörernas bedömning behov av förbättringsinsatser på skolan inom följande områden:

- Arbetet med att följa upp och analysera skolans kunskapsresultat bör utvecklas.
- Elevernas möjlighet till inflytande och delaktighet bör förbättras när det gäller frågor av för eleverna gemensamt intresse.
- En uppföljning och kontroll av den garanterade undervisningstiden som eleverna får i de olika ämnena bör genomföras.
- Kvaliteten på vissa åtgärdsprogram bör förbättras så att de kan utvärderas.

- Kvalitetsarbetet och kvalitetsredovisningen bör utvecklas och i högre grad förankras hos personalen.
- Rektorn bör ta ett tydligare ledningsansvar för den pedagogiska utvecklingen vid skolan.
- Skolan bör säkerställa att eleverna ges förutsättningar att nå samtliga mål i ämnet hem- och konsumentkunskap i årskurs 5 och i musik.

Bedömning av utbildningsresultaten

Inspektörerna har granskat hur väl skolans elever utvecklar kunskaper, normer och värden enligt målen i skollagen och i läroplanerna för det obligatoriska skolväsendet, Lpo 94, respektive för de frivilliga skolformerna, Lpf 94, avsnitten 2.1 och 2.2.

Kunskaper, utveckling och lärande

Inspektörernas bedömer att eleverna i förskoleklass utvecklas i den riktning som målen för skolformen anger. Förskoleklassen har tydliga mål för sin verksamhet som utvärderas och följs upp i samband med kvalitetsarbetet. Vid besök i verksamheten ser inspektörerna exempel på elevernas lust att lära, nyfikenhet och tillit till sin egen förmåga. Engagerad personal med en helhetssyn på eleven stimulerar eleverna genom leken. Eleverna ges också möjlighet att utforska och experimentera och därmed befästa sina kunskaper bland annat genom skapande aktiviteter med konkret material.

I arbetet med att följa elevernas kunskapsutveckling använder grundskolan mestadels individuella utvecklingsplaner (IUP), observationer, tester och diagnoser av skilda slag. Vid intervjuer med personal och rektor framkommer att elever från Sörfors skola har goda kunskaper när de lämnar skolan, något som mottagande skola bekräftar.

Resultaten av de nationella ämnesproven i årskurs 5 vårterminen 2005 visar på goda resultat för både pojkar och flickor. Alla elever uppnådde målen i samtliga ämnen. Skolan har haft goda resultat över tid utom förra året då ett fåtal elever inte nådde målen. Även den nationella diagnosen för årskurs 2 vårterminen 2005 i svenska och matematik visar på goda resultat då alla elever uppnådde målen.

Inspektionen visar att skolan följer upp och analyserar den enskilde elevens kunskapsutveckling på ett bra sätt. Arbetet med att följa upp och analysera skolans kunskapsresultat bör dock utvecklas.

Resultaten av arbetet med normer och värden

Stämningen på Sörfors skola är god såväl i klassrum och korridorer som ute på rasterna. Inspektionen visar att flertalet elever och vuxna trivs och uppfattar att skolan är trygg. Detta bekräftas också av skolans och den kommungemensamma trivselenkäten samt vid intervjuer med elever och föräldrar. Sörfors är en liten skola där alla, såväl vuxna som barn, känner varandra. Eleverna umgås över åldersgränserna, de konflikter som uppstår uppmärksammas direkt av skolans personal.

Sammanfattning

Sörfors skolas resultat av arbetet med värdegrunden och elevernas kunskaper är bra. Arbetet med att följa upp och analysera skolans kunskapsresultat bör dock utvecklas.

Bedömning av verksamheten

Inspektörerna har granskat arbetet med arbetsmiljön, föräldrarnas och elevernas delaktighet i det inre arbetet; innehåll, organisation och arbetssätt i undervisningen; individanpassning och stöd; utvärdering av lärandet, bedömning och betygssättning; kvalitetssäkring och förbättringsarbete; skolledning och intern kommunikation. Nationella riktlinjer för arbetet finns i skollagen, läroplanerna och i andra författningar för respektive skolform.

Arbetsmiljö och delaktighet

Sörfors skola arbetar med flera olika metoder när det gäller att upptäcka eller förebygga kränkande behandling då även eleverna involveras. Som exempel kan nämnas rastkamrater, faddersystem, trivselenkäter och umgängeskontrakt. Rastkamraterna är elever från årskurs 4 och 5 som har fått utbildning och har regelbundna träffar med skolans specialpedagog. Deras uppgift är att uppmärksamma om kamrater blir illa behandlade. Skolan gör egna trivselundersökningar bland eleverna varje termin. Resultaten av trivselenkäterna analyseras och följs upp. Alla klasser får varje nytt läsår ta del av skolans umgängeskontrakt som innefattar definitionen av kränkande behandling. I klasserna arbetar man med läromedlet "Livslust", ett material som syftar till att utveckla elevernas sociala och emotionella utveckling. Skolan har ett väl fungerande antimobbingteam.

Skolverket vill uppmärksamma skolan på att det från och med den 1 april 2006 råder ett uttryckligt förbud mot diskriminering och annan kränkande behandling av barn och elever (SFS 2006:67). Den nya lagens ändamål är att främja barns och elevers lika rättigheter oavsett kön, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, sexuell läggning eller funktionshinder och att förebygga och förhindra trakasserier och annan kränkande behandling. Kommunen är skyldig att bedriva ett målinriktat arbete för att främja dessa ändamål och bland annat se till att det upprättas en likabehandlingsplan i varje skola och förskola. I planen skall åtgärder redovisas och den skall följas upp varje år.

Vid inspektionstillfället hade Sörfors skola ett handlingsprogram mot kränkande behandling som revideras varje år. Föräldrarådet har möjlighet att framföra synpunkter på programmet. De har för några terminer sedan fått till stånd en ändring i programmet som innebär att det numera står skrivet att föräldrarna ska kontaktas i ett tidigt skede när en mobbningsituation uppstår. De intervjuade föräldrarna och de äldre eleverna känner till handlingsprogrammet som aktualiseras vid höstterminens start. Det bedöms av föräldrar och personal fungera bra. Inspektionen visar att handlingsprogrammet saknar definitionen av kränkning, det vill säga den utsattes upplevelse, och att det inte beskriver hur skolan hanterar fall där elever känt sig kränkta av en vuxen. Antimobbningsteamet arbetar förebyggande och direkt med akuta ärenden. Teamet består av en rektor, specialpedagog, en representant från förskoleklass och skolbarnsomsorg samt en representant från grundskola. Inspektörerna bedömer att värdegrundsarbetet i skolan fungerar bra.

Det formella elevinflytande i form av klassråd sker i varierad omfattning enligt de intervjuade eleverna. Något som också bekräftas vid personalintervjun. Elevråd genomförs regelbundet med två representanter från varje klass från förskoleklass till årskurs 6 och rektor. Protokoll från elevrådet skrivs och skickas ut till klasserna för kännedom.

Eleverna i skolan är nöjda med undervisningen och tycker att de har möjlighet att vara med och påverka enstaka moment utifrån vissa ramar. Dock bör elevernas möjlighet till inflytande och delaktighet förbättras när gäller frågor av gemensamt intresse.

Samverkan med och information till föräldrar sker i form av föräldraråd, föräldramöten, skolans hemsida, veckobrev, planeringsbok och utvecklingssamtal. De intervjuade föräldrarna beskriver att samverkan med skolan fungerar bra, att de har möjlighet att påverka och att de för det mesta är mycket nöjda med den information som de får. De tycker dock att skolan ibland har för kort framhållning när det gäller spridning av information.

Organisation och arbetssätt i undervisningen

Sörfors skola består av två byggnader. I huvudbyggnaden finns förskoleklassen, årskurs 1-4 och skolbarnsomsorgen. I paviljongen finns årskurs 5-6.

Personalen arbetar i ett arbetslag från förskoleklass–årskurs 6. Skolbarnsomsorgens personal är organiserad i ett arbetslag men deltar i skolans verksamhet utifrån de olika elevgruppernas behov. Undervisningen bedrivs i åldersblandade grupper, årskurs 1-2, 3-4 och 5-6. Förskoleklassen bildar en egen grupp. Samverkan mellan grupperna sker under temaveckor, ”morgonpasset” (en rörelsetimme utomhus som planeras och genomförs av årskurs 6 i fem till sex veckor per termin) och fadderverksamhet.

Sörfors skolas profil är språk och kommunikation. I förskoleklassen arbetar man med barnens språkliga medvetenhetsträning och skolan betonar vikten av att kartlägga samt arbeta med elevernas läs- och skrivinläring. Enligt skolans uppgifter kan alla elever läsa och skriva när de lämnar skolan. Även hälsa och friskvård är en viktig del av skolans verksamhet. De dagar som eleverna inte har idrott har de olika uteaktiviteter. I årskurserna 5–6 genomförs varje år tre olika längre utevistelser liknande lägerskoleverksamhet med övernattningar. Något som uppskattas mycket av eleverna. Ett av skolans prioriterade mål är jämställdhet och mångfald. Bland annat arbetar eleverna i flick- och pojkgrupper med samtal, med bokläsning ”tvärtemot sitt kön” och liknande.

Eleverna i årskurs 5–6 har inget tydligt schema med utlagd undervisningstid i olika ämnen. Undervisningen bedrivs till stor del i form av egna arbetspass med veckobeting för de olika ämnena som eleven ska genomföra.

Vid intervju med elever och föräldrar framkom att musikundervisningen i skolan förekommer sporadiskt. Skolan har ingen utbildad lärare i musik. Tidigare har musikundervisning för de äldre eleverna genomförts på Västangårds skola med utbildad lärare. Något som kommer att aktualiseras igen enligt rektorn. Undervisning i hem- och konsumentkunskap har tidigare inte genomförts i skolan då lämplig lokal för hem- och konsumentkunskap saknas. Skolans rektor och personal menar att den praktiska delen av hem- och konsumentkunskapen genomförs under lägerverksamheterna i årskurserna 5–6. Även en viss del undervisningen i konsumentkunskap genomförs såsom kostlära, konsumentekonomi, hygien och liknande. Vid inspektionen framkom en osäkerhet om elever-

na får tillräcklig undervisningstid i musik och hem- och konsumentkunskap, så att de ges förutsättningar att nå målen för utbildningen. Ämnet teknik integreras i den naturorienterade undervisningen. Eleverna uppges nå målen för ämnet. Inspektörerna påpekar vikten av att skolan följer upp och kontrollerar att eleverna får undervisning i samtliga ämnen, så att de ges förutsättningar att nå målen för utbildningen.

Vid besök i klasser har inspektörerna sett exempel på undervisning i form av lärarledda aktiviteter och enskilt arbete under egna arbetspass. Elevernas ansvarstagande ökar med stigande ålder. De yngre eleverna har en mer styrd undervisning. Ju äldre eleverna blir desto mer egna arbetspass med veckobeting genomförs. Vid inspektionen framkom att veckobetingen för de äldre eleverna ibland är väldigt omfattande och svåra att genomföra för alla elever. Inspektionen visar att skolan behöver föra en diskussion om samt utvärdera de arbetssätt som används med elever och föräldrar.

Individanpassning, individuell studieplanering och stöd

I Sörfors skola finns dokumenterade rutiner för att identifiera elever i behov av särskilt stöd och hur arbetet organiseras för dessa elever. Stöd ges både inkluderat i klassen och exkluderat, utifrån eleven behov. I skolan finns en heltidsanställd specialpedagog. Specialpedagogen går in i klasser som förstärkning eller arbetar till exempel med läsgrupper för elever som har behov av det. Inga fasta grupper förekommer utan de varierar utifrån behovet hos eleverna. Efter skoldagens slut erbjuds stöd av både specialpedagogen och lärarna. Alla elever i behov av extra stöd har åtgärdsprogram. Föräldrarna känner till åtgärdsprogrammets innehåll, elevvårdskonferenser genomförs vid behov. I vissa åtgärdsprogram kan de mål som eleven ska nå vara svåra att utvärdera.Handledning och extern hjälp till skolans personal kan ges av kommunens elevhälso-team, barn- och ungdomspsykiatri, habiliteringen och liknande. Inspektionen visar att elever i behov av stöd får den hjälp de behöver.

Utvärdering av lärandet

Skolan har en arbetsplan som innehåller mål uppsatta av för- och grundskolenämnden i Umeå kommun och Sörfors skolas egna prioriterade mål. Målen utgår från de nationella styrdokument. Arbetsplanen innehåller också bilagor med handlingsprogram, olika samverkansorgan, rutiner för elevmedverkan och kvalitetsredovisning.

Eleverna i Sörfors skola har individuella utvecklingsplaner (IUP) som utvärderas i samband med utvecklingssamtalet då även nya mål sätts upp och stäms av mot kursplanemålen. Utvecklingssamtal genomförs en gång per termin och förbereds med en trivsel- och trygghetsenkät. Föräldrarna är nöjda med samtalen och tycker att de får veta hur det fungerar för deras barn både kunskapsmässigt och socialt.

I skolan kartläggs elevernas kunskaper i svenska och matematik från förskoleklass till och med årskurs 6 varje år med hjälp av olika tester, diagnoser samt nationell diagnos i årskurs 2 och nationella prov i årskurs 5. Övriga ämnen följs upp med hjälp av tester, läxförhör, skriftliga inlämningsuppgifter och liknande.

Kvalitetssäkring och förbättringsarbete

Sörfors skola har en arbetsplan för läsåret 2004/2005 som innehåller skolans egna utvecklingsmål. Planen utvärderas och revideras varje år i samband med upprättandet av kvalitetsredovisningen.

I skolans kvalitetsredovisning ingår för- och grundskolenämndens övergripande verksamhetsmål och skolans egna utvecklingsmål. Den följer kommunens gemensamma modell med de tre prioriterade områdena: Elevernas arbetsmiljö, elevernas lärande och skolans studieresultat samt elevernas personliga och sociala utveckling. Dokumentet är en utvärdering av de kommunala målen och skolans egna mål samt innehåller resultat, måluppfyllelse och åtgärder för utveckling. Inspektörerna ser inte att någon tydlig analys av resultaten görs och saknar också en fylligare beskrivning av utvecklingsåtgärderna. Personalen har förståelse för att en kvalitetsredovisning måste göras men upplever att arbetet tar alltför mycket tid och skrivs för någon annan. De ser inte kopplingen till det egna pedagogiska arbetet. Förskoleklassen gör en egen kvalitetsredovisning som är en del av skolans dokument.

Skolledning och intern kommunikation

Sörfors skolas rektor ansvarar också för förskolan i området. Rektorn saknar administrativ hjälp på skolan men kan anlita en gemensam administratör som finns i skolområdet. Det finns en tydlig mötesstruktur mellan personalen och rektorn för spridning av information, interna planeringsmöten och liknande. Rektorn är väl känd av elever och föräldrar. Föräldrar upplever att rektorn är lätt att få tag på vid behov.

Rektorn är väl förtrogen med alla elever i behov av stöd. Personalen menar att rektorn kommer med de övergripande direktiven från skolområdet och förvaltningsledning men är inte involverad i det pedagogiska arbetet på skolan. Inspektionen visar att det finns ett behov hos skolans personal att rektorn ska finnas mera ute i verksamheterna och bli mer drivande och involverad i det pedagogiska arbetet.

Sammanfattning

Sörfors skolas verksamhet har en bra kvalitet. Inom några områden finns dock åtgärder att förbättra såsom elevers möjlighet till inflytande i gemensamma frågor, undervisningen i musik och hem- och konsumentkunskap, kvaliteten på åtgärdsprogram, kvalitetsarbetet och rektorns ledningsansvar för den pedagogiska ledningen.

Bedömning av förutsättningarna för utbildningen

Skolverket tar i inspektionen upp följande förutsättningar för utbildningen: tillgång till den utbildning som skall erbjudas, information om utbildning, personal samt läromedel, pedagogiska material och utrustning. Bestämmelser finns i bl.a. skollagen.

Tillgång till likvärdig utbildning

Från och med detta läsår börjar eleverna från Sörfors skola i Västangårds skola i årskurs 7. Rutiner för överföring mellan skolorna finns. Överföringsrutinerna upplevs fungera bra.

Modersmålsundervisning erbjuds till de elever som har behov av det. Modersmåls lärare kommer till skolan. Organisatoriskt är modersmåls lärarna i Umeå kommun knutna till Hedlundaskolan där även förberedelseklasser finns.

Elevers val har tidigare erbjudits i form av några heldagar per termin. Från detta läsår genomförs elevers val 60–80 minuter per vecka från och med årskurs 4. Eleverna har då möjlighet att fördjupa sig i något teoretiskt skolämne. Vid intervjuer med elever och föräldrar framkommer att de inte kände till att elevers val genomförs överhuvudtaget. Däremot kände de till föregående års genomförande av ämnet. Skolan bör klargöra för elever och föräldrar det förändrade genomförandet av ämnet elevers val.

Spanska, tyska och franska erbjuds som språkval. Som alternativ kan också engelska eller svenska väljas. Ingen elev från Sörfors skola väljer svenska eller engelska. Inför språkvalet till årskurs 7 får eleverna i årskurs 6 prova på olika språk, fem veckor per språk. Undervisningen genomförs i Västangårds skola dit eleverna åker buss.

Personalresurser

Sörfors skola har detta läsår 5,75 heltidstjänster, varav 5,25 är lärare som ansvarar för undervisning. Alla lärare har pedagogisk utbildning och flertalet har mångårig erfarenhet av sitt yrke. Enligt officiell statistik uppgick personaltätheten för skolan år 2004/05 till 7,5 lärare per 100 elever. Riksgenomsnittet var 6,6 lärare per 100 elever med pedagogisk utbildning. Personalen som arbetar i skolbarnsomsorgen deltar även i skolverksamheten. Inspektörerna bedömer att personaltätheten är god. Lärarnas formella kompetens är också god.

Resurserna för personalens kompetensutveckling har de senaste åren varit begränsade. Fortbildning och annan kompetensutveckling aktualiseras vid medarbetarsamtalen. Personalen deltar även i den kommunövergripande kompetensutvecklingen som sker i form av studiedagar.

Tillgång till experthjälp när det gäller handledning och utredning kan skolan få från det kommunövergripande elevhälsoteamet, barn- och ungdomspsykiatri, habiliteringen med flera.

Läromedel, pedagogisk materiel och utrustning

Kvalitet och tillgång på läromedel är god enligt inspektörernas iakttagelser vid lektionsbesök och enligt personalens utsagor. Datorer finns men enligt de intervjuade eleverna och föräldrarna används de sparsamt i undervisningen, mestadels till att renskriva arbetsuppgifter. Eleverna och föräldrarna upplever också att lärarna saknar intresse för att använda datorn pedagogiskt i undervisningen. Den intervjuade personalen uppger att datorer används i ökande omfattning och stigande ålder till informationssökning och renskrivning av uppgifter. Skolbibliotek saknas, den kommunala bokbussen kommer till skolan en gång i månaden.

Huvuddelen av Sörfors skola är en gammal byggnad med många trappor och inte anpassad för rörelsehindrade elever. Den nyare paviljongen är i markplan. Lokaler för textil- och träslöjd samt hem- och konsumentkunskap saknas. Skolans idrottssal är liten. Undervisning i slöjddämnena, idrott och hälsa samt språkval bedrivs i Brännlands och Västangårds skolor. I skolorna förekommer ingen skadegörelse eller något klotter.

Skolan har en fin utemiljö som gränsar till åkermark och närliggande skogsområde. Under senare år har upprustning skett av skolans uteredskap/lektytor såsom gungor, fotbollsplan och liknande. Något som uppskattas mycket av elever och föräldrar.

Sammanfattning

Verksamheten vid Sörfors skola har goda personella och materiella förutsättningar att nå de mål som anges i läroplaner och kursplaner. Skolan bör dock klargöra för elever och föräldrar det förändrade genomförandet av elevens val. Skolan bör också säkerställa att eleverna ges förutsättningar att nå målen i samtliga ämnen.

Datum	Ort
2006-06-12	Umeå

Eva Edlund
Ola Dahlgren